

Kováčik, Peter

Záblacany, jejich ekonomika a služební organizace aneb Odpovědi a otázky

Archaeologia historica. 1999, vol. 24, iss. [1], pp. 81-89

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/140323>

Access Date: 19. 02. 2025

Version: 20250218

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

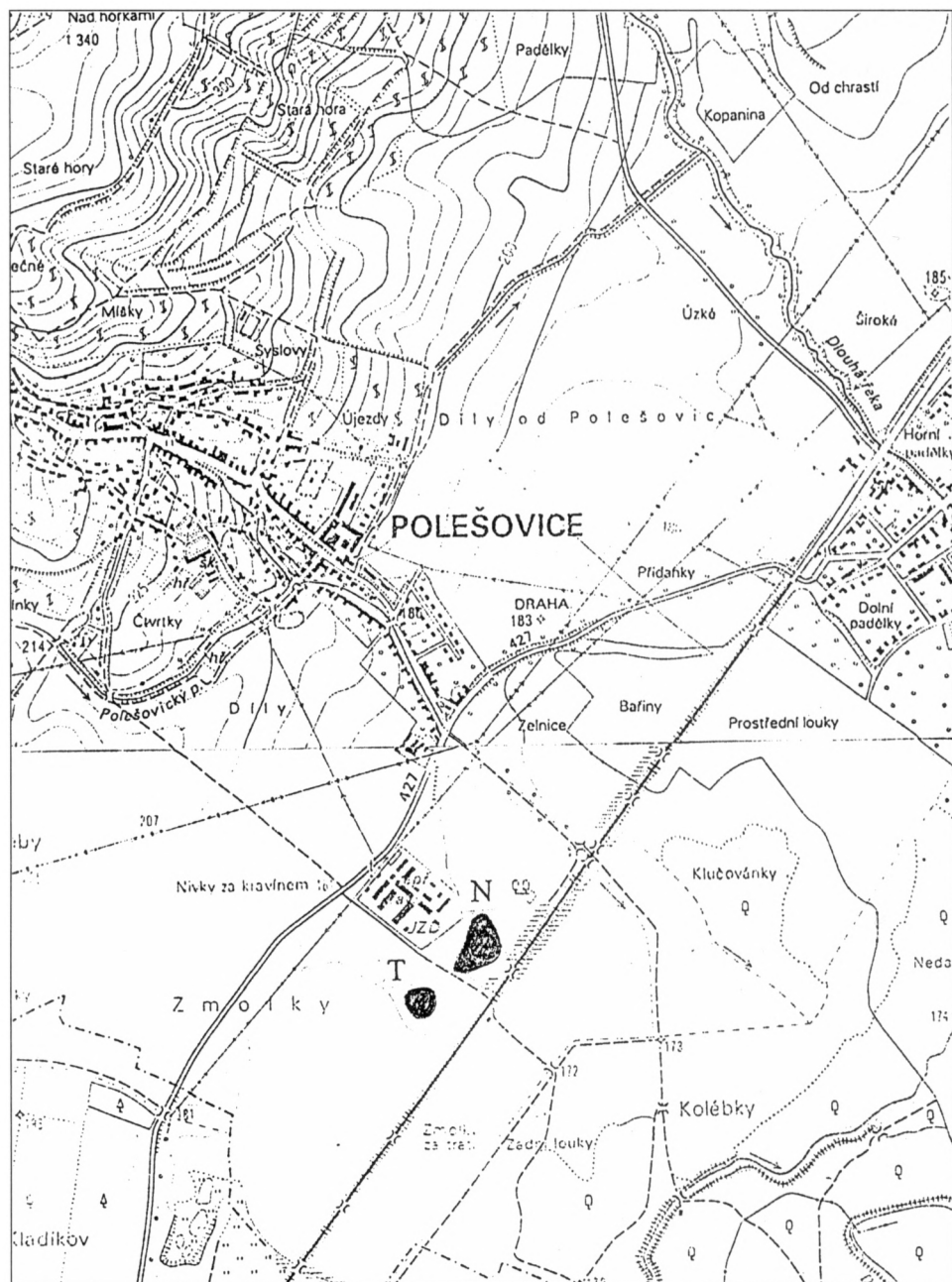
Záblacany, jejich ekonomika a služební organizace aneb Odpovědi a otázky

PETER KOVÁČIK

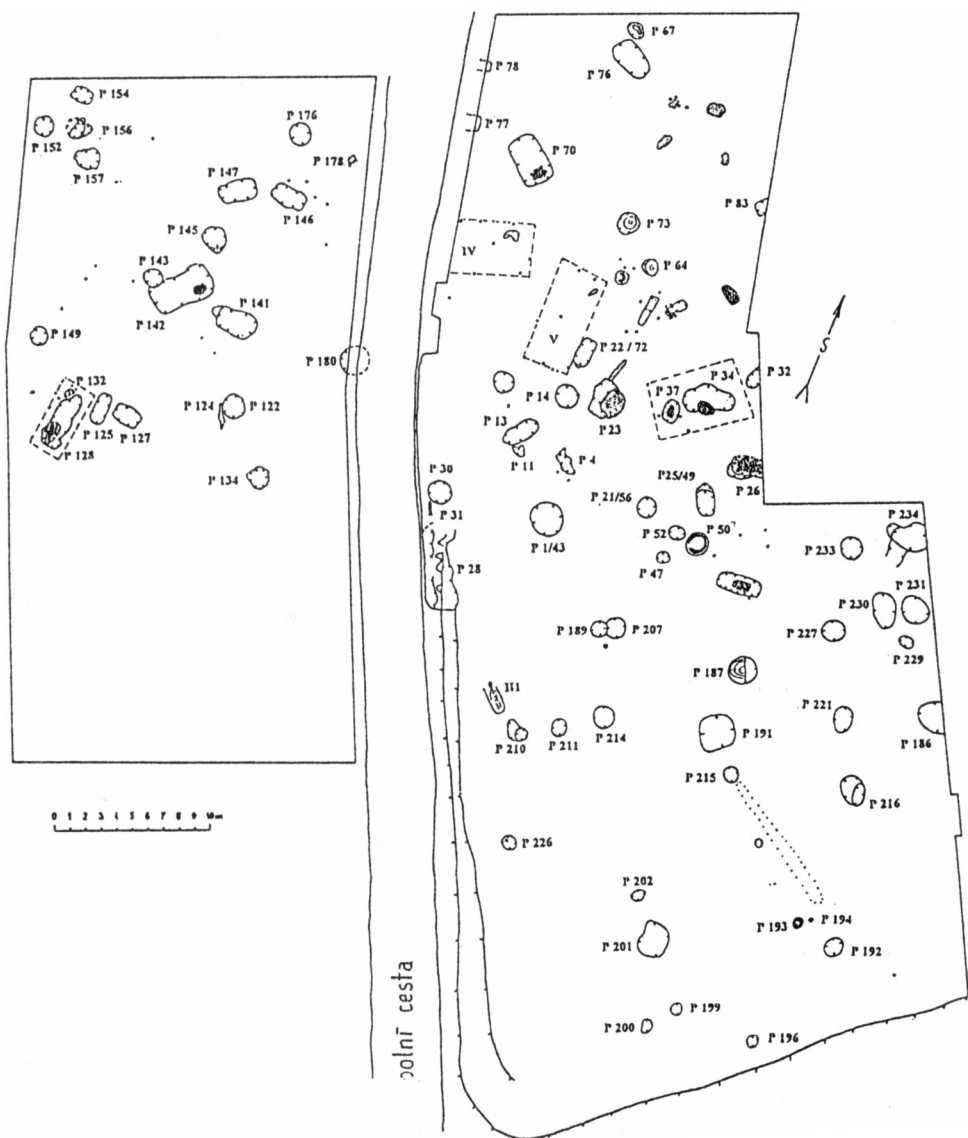
Velkoryse pojatý devítiletý archeologický výzkum slovanského sídliště Záblacany u Polešovic, prováděný v 60. a 70. letech SM pod vedením R. Snášila, měl v návaznosti na širší průzkum mikroregionu jihovýchodního podhůří Chřibů (Snášil 1970; 1973) výrazně pomoci při řešení problematiky středověké vesnice na Moravě. Bohužel se mu nedostalo celkového zpracování autorem výzkumu, i když byly jeho předběžné výsledky několikrát publikovány (Snášil 1964; 1965; 1971; 1971a; 1972a; 1973a; 1973b; 1974; 1977; 1977a; 1978; 1980; 1982; 1983). Proto jsem část týkající se mladohradištního osídlení zpracoval v rámci diplomové práce (Kováčik 1998).

Lokalita se nachází asi 800 m jihozápadně od dnešní obce Polešovice (okr. Uherské Hradiště), v tratích Torštot a Nivy. Sídliště bylo situováno na vyvýšené terase těsně nad záplavovým územím řeky Moravy. Vlastní tok řeky byl době existence Záblacan vzdálen asi 1 km východně od lokality (Snášil 1978, 22–23). Mimo to byla okolní krajina protkána mělkými říčními rameny, lemovanými křovisky. Okolí lokality situované převážně mimo vlastního záplavového území, obklopovaly spíše habrové doubravy, t. j. porosty tzv. tvrdého luhu, které obecně v té době pokrývaly oblast přimoravní nivy, (Opravil 1973, 1983). Krajina měla stepní až lesostepní charakter (Snášil 1978, 24). Celkově byly přírodní podmínky velmi vhodné nejen pro zemědělství, zejména obilnářství, ale i pro chov domácích zvířat, pro lov i rybolov.

Vyvýšená terasa, ležící v blízkosti tradičních komunikačních spojů byla osídlena takřka po všechna pravěká období již od paleolitu. Počátky slovanského osídlení na lokalitě spadají do období kultury pražského typu. Dále byla lokalita osídlena v 7. a 8. století a v období velkomoravském. S ohledem na stav zpracování nelze říct nic bližšího o charakteru tohoto osídlení. Při vlastním výzkumu byl důraz kladen především na poznání mladohradištního osídlení. Lokalita byla již dříve ztotožněna s historicky doloženými Záblacany (Němec 1948, 77–78). Vydeme-li z písemných pramenů, můžeme předpokládat, že vesnice byla snad již od 20. let 11. století, nejpozději však od r. 1141 až do r. 1238 s velkou pravděpodobností majetkem zeměpána, který z něho obdarovával církevní instituce. Listina olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka k roku 1141 dokládá držbu dvou popluzí Záblacan spytihněvským kostelem (CDB I, č.115, 121–122) vybudovaným na důležitém břetislavském hradisku (Červinka 1928, 92, 93, 130–136; Hosák 1959; 142, 143; Nový 1972, 154, 155; Novotný 1975; Měřinský 1981, 147–164; Procházka 1986, 220; 1993, 117), zaniklém někdy před koncem 12. století (Novotný 1978, 210). Roku 1228 již část Záblacan náleží nově založenému cisterciáckému klášteru na Velehradě (CDB II, 322; Snášil 1971a, 89), jenž mimochoodem nabyl velkou část někdejšího majetku spytihněvského kostela. Vesnice geograficky patřila k největší skupině klášterního zboží, kumulujícího se na pravém břehu středního toku řeky Moravy. K roku 1228 se hlásí i falsum pocházející z druhé poloviny 13. století, podle něhož král Přemysl Otakar I. potvrzuje klášteru celé Záblacany (CDB II, 380; Snášil 1971a, 89–90). K roku 1238 markrabí Přemysl vymezil hranice území Záblacan, uvádí také les Cladic (dnešní lesík Kladíkov) a výnosy železné rudy (CDB III, 194; Snášil 1971a, 90). V pozdějších pramenech se již vesnice neuvádí (Snášil 1971a, 109). Za bezprostřední příčinu zániku se pokládají válečné události z roku 1241, příp. 1253 (Snášil 1964, 131). I když nelze beze

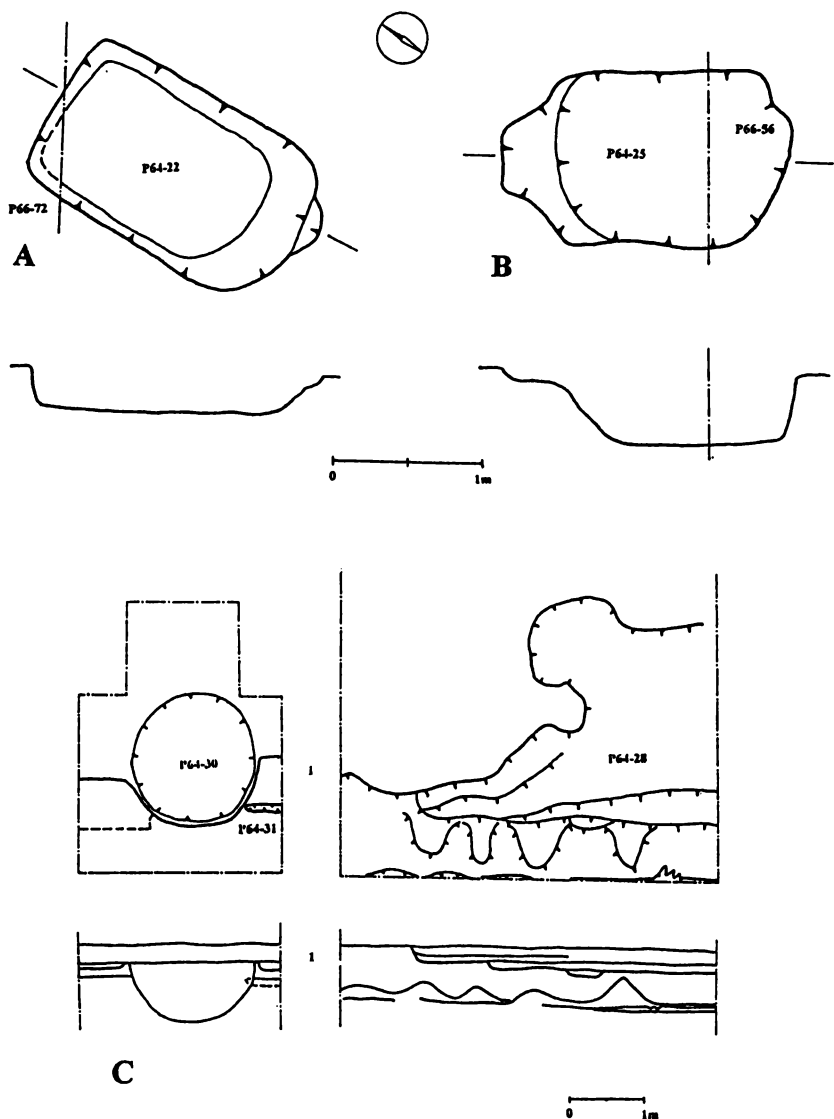

Obr. 1. Poloha zkoumané mladohradištní lokality Záblacany u Polešovic (okr. Uherské Hradiště) v tratích Torštot („T“) a Nivy („A“).

Obr. 2. Situace na hlavní zkoumané ploše (sezóny 1964–1971).

zbytku vyloučit spolupůsobení komplexu změn přírodního prostředí, především hydrologické situace, projevujících se výrazněji s „počátky velké středověké kolonizace“ (srov. Unger 1992, 346), definitivní příčinou zániku Záblačan, i jiných zemědělských vesnic v tomto období obecně na Moravě, byly spíše převratné změny struktury osídlení (Snášil 1971a, 110–111; Měřinský 1982, 121). Ty tkvěly ve snahách feudálů o reorganizaci svého zboží za účelem scelování pozemků a dosažení větší efektivity hospodaření. V případě Záblačan, které byly součástí majetku velehradského kláštera, by do úvahy připadalo přesídlení obyvatel do blízkých Polešovic, jejichž ekonomický vzrůst je v následujícím období patrný (Snášil 1971a, 110–111). Nasvědčovalo by tomu připojení pozemků bývalých Záblačan k intravilánu Polešovic.

Obr. 3. Výrobní objekty: A – vyhřívací výheň P64-22/P66-72, B – vyhřívací výheň P64-25/P66-56, C – „kovářská dílna“, resp. „zbytky hutnických pecí“ (kotlovitá jáma P64-30 a objekty P64-28 a P64-31).

Poněvadž nejzávažnější závěry, vyplývající z předběžného rozboru získaných archeologických pramenů byly vyřčené v souvislosti s předpokládanou řemeslní výrobou na Záblačanech a služebním charakterem některých jejich odvětví chtěl bych se v tomto příspěvku zaměřit zejména na tuto problematiku.

Výroba železa v Záblačanech je nepřímou doložena zmínkou k roku 1238 o výnosech železné rudy (CDB III, 194; Hurt 1934, 50; Snášil 1983, 96). Archeologicky ji měly dokládat nálezy strusky v mladohradištních kulturních vrstvách a objektech, nálezy zlomků dyzen, a hlavně několik objektů interpretovaných jako vyhřívací výhně (Snášil 1971a, 104). Na základě rozboru popisů těchto objektů v nálezových zprávách a v tisku (Snášil 1964, 126–130; 1971a, 104), a v konfrontaci s publikovanými raněstředověkými „vyhří-

vačkami“ z území Čech a Moravy i Slovenska (Pleiner 1952, 511–519; 1953, 369–388; Habovštiak 1985, 117; Souchopová 1995) je však nutné přehodnotit dosavadní interpretaci těchto objektů. Za vyhrůžičku lze označit pouze objekt P64-22, který jediný nesl stopy předpokládané pracovní činnosti, t.j. vysokého žáru, a snad i obdobný objekt P64-25. Ostatní, převážně kotlovité objekty mohly sloužit i jako zásobní jámy, nejevily totiž známky uvažované činnosti a tvarem se poněkud lišily od srovnávaných objektů. Nelze také vyloučit, že zlomky dyzen, ostatně dnes již ztracené (pozn. autora) a kusy strusky můžou pocházet ze starších období osídlení lokality, zejména když se objevují již ve zdejších láteňských objektech.

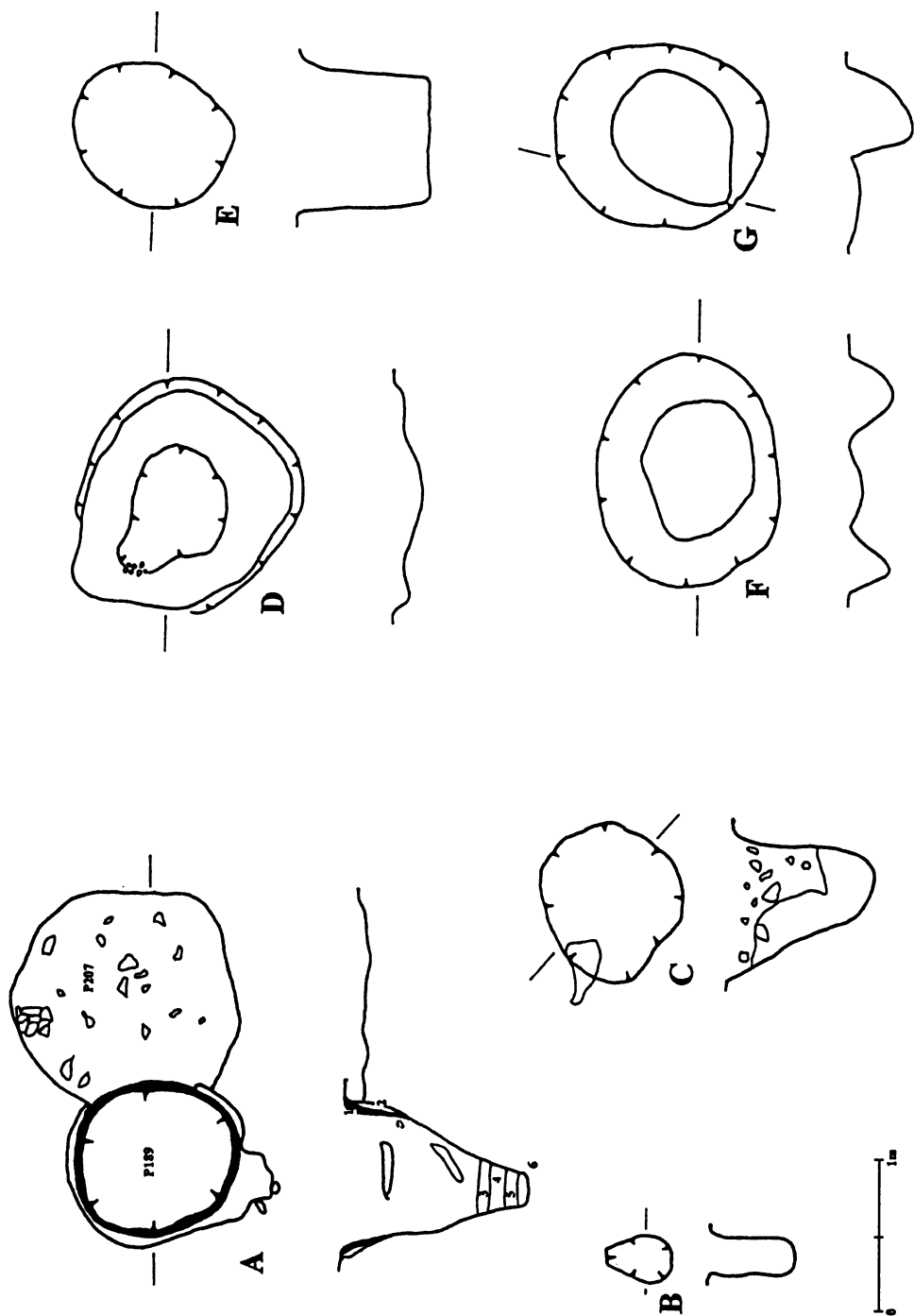
Doklady zdejší hutnické výroby tedy nejsou tak průkazné, jak se původně jevily, i když její existenci lze předpokládat. Spíše však probíhala v těsné blízkosti nedalekého ložiska limonitických prachovců (tzv. „bahenní rudy“) asi 0,5 km na západ od vesnice, u okraje někdejšího lesa Kladíkov (Havlíček 1973, 134; Snášil 1976, 96). Považovat však na základě několika indicií zdejší sídliště za služební nebo-li „kladskou“ osadu (Snášil 1983, 96–97; srov. Pražák 1963, 21–37), by bylo přece jen dosti odvážné.

Podobně existence kováře na Záblačanech je možná, avšak spolehlivě nedoložená. K interpretaci objektu – tzv. „kovárny“, mimochodem v původní nálezové zprávě označeném jako zbytků hutnických pecí je nutno dnes přistupovat značně rezervovaně. Jeho popis a hlavně kresební dokumentace je přinejmenším dosti nejasná.

Bezpečně je na Záblačanech pro období 11. století doložená výroba dehtu, což dokazují dvě nálevkovité dehtařské jámy (Snášil 1983), z nichž jedna, doprovázená „skladovací jamkou“, nesla evidentní stopy používání. Na tomto místě lze uvést několik obecních poznámek. Oproti některým starším diskutabilním představám (např. Snášil 1983, 86–87), je dnes již jasné, že produkce jednotlivých dehtařských frakcí (dehtová voda, kyselina octová, terpentýnová silice, ale hlavně kalafuna, dřevný dehet a dřevné uhlí) je závislá hlavně na teplotě dosažené v peci během výrobního procesu (Janoušek–Čihák 1987, 246–271). Je také zajímavé, že zatímco R. Snášil (1983, 82) hledal dehtařství spíše ve starých sídelních oblastech v blízkosti důležitých středohradištních nebo mladohradištních center, B. Krzemińska a D. Třeštík (1965, 636) považovali služební dehtařské osady (zjištěné toponomasticky) za osady „lesních lidí“. Tento rozpor však může být zdánlivý, způsobený mimo jiné stavem archeologického výzkumu.

Na lokalitě byl zachycen i objekt, sloužící snad k primitivní výrobě vápna (Snášil 1971a, 105). Podobné výrobní zařízení známe i z etnografických pramenů (Merta 1984, 99–101). S ohledem na nálezový materiál je však určení datace a kulturního zařazení záblačaneckého objektu dosti problematické. V blízkosti výše uvedené „vápenny“ byl zachycen pruh nepravidelných propálených skvrn jevících se na podloží, který měl sloužit k pražení vápenných hrudek (Snášil 1971a, 105; Havlíček 1973, 134). Jako surovinový zdroj sloužily karbonátové konkreciální shluky s vysokým obsahem CaCO_3 zjištěné archeologickým i geologickým výzkumem (Havlíček 1973, 131–132). V souvislosti s možnou výrobou vápna v Záblačanech je zajímavý fakt, že ve všech třech objektech, považovaných za zahroubené podlahy srubových obydlí se vyskytla vápenná hmota ve formě hrudek nebo prášku. Existence zařízení na drcení vápna v jednom z těchto objektů je také dosti diskutabilní (Snášil 1970a, 104).

Hliněná kupolovitá pec rovněž nemusela být nutně hrncířská, i když v její blízkosti se nacházel objekt interpretovaný jako tzv. „kaliště“ – jáma na přípravu těsta (Snášil 1971a, 102; srov. Scheufler 1972, 56). Problematickost interpretace dvou pícek, podobně jako jednoduchých jednodílných tzv. milířovitých pecí nalezených na mladohradištním sídlišti u Mohelnice (Snášil 1971a, 102; Goš 1973, 1982), byla již v tisku konstatována (Měřinský 1983, 46). V souvislosti s tím a s předpokládaným služebným rázem hrncířství na mohelnické lokalitě (Goš 1973, 1975, 1982) nutno připomenout nálezy soudobých, ale vyspělejších hrncířských pecí ze Želechovic a z Velké Střelné (Schirmeisen 1933, 1939). Přes výše zmíněné „problémy“ lze však i hrncířství na Záblačanech před-

Obr. 4. Výrobní objekty: A – dehtařská pec P70-189, B – „skladovací“ jamka P70-206, C – nepoužitá dehtařská pec P70-211, D – „hrnčířská“ pec P66-50, E – jáma na přípravu keramického těsta – „kalíšťe“ P66-52, F – pícka P66-64, G – pícka P66-73.

pokládat, o čem svědčí výskyt deformované a přepálené keramiky nebo hrnčářských čepelí.

V souladu s předchozími závěry lze zpracování dřeva, výrobu kostěné a parohové industrie, textilnictví, zpracování kůží a výrobu z kamene považovat za záblacanská podomácká řemesla (Snášil 1971a, 102).

Projevy výraznějšího vyčlenění řemesla z kultury převážně agrárního charakteru slovanského osídlení lze na Moravě sledovat již v 9. století, kdy se předpokládá existence skupin řemeslníků vázaných na větší sídelní aglomerace, kteří svou činností uspokojovali především potřeby vládnoucího establishmentu velkomoravského státu (Měřínský 1983, 42). V následujícím mladohradištním období se nám obraz kulturního vývoje Moravy, tím i stavu a úrovně řemesel pořád jeví poněkud nejasný, zejména ve starším období, i když se zdá, že po jisté retardaci a stagnaci příležitostní vesnická řemeslná výroba v 11. století postupně nabírá na intenzitě (Měřínský 1983, 43). Po definitivním nastolení přemyslovské moci na Moravě a jisté stabilizaci místních politických poměrů dochází podobně jako v Čechách k budování nové správní organizace – hradské správy spolu s reorganizací ekonomické báze raněstředověkého českého státu, s čímž souvisí i vznik tzv. „služební organizace“ (Krzemieńska–Třeštík 1965; 1979; Žemlička 1997, 149–163). Tento systém, založený na jednotlivcích nebo celých skupinách lidí zbavených původních povinností a zatížených novými službami, kteří měli v podmínkách primitivních tržních vztahů zabezpečit potřeby knížete a státního aparátu, přičemž velmi často šlo o specializované činnosti (Měřínský, 1983, 43; Žemlička 1997, 157). Existenci služebních osad dokládáných historií za pomoci toponomastiky (Krzemieńska–Třeštík 1965; 1979) se snažila potvrdit také archeologie. Přes veškerou snahu, se to při zachování střízlivého a objektivního pohledu na tuto problematiku nepodařilo, přestože výsledky některých výzkumů, a to i výzkum Záblačan byly prezentovány v jiném smyslu. Přímé i nepřímé doklady existence několika druhů řemesel na Záblačanech jsou bezpochyby nápadné a v souvislosti se zmínkou k roku 1238 by mluvily v prospěch služební povinnosti provozovatelů řemeslné výroby na Záblačanech ve vztahu k zeměpánu a později k velehradskému klášteru. Na podkladě informací získaných výzkumem Záblačan se však rýsuje spíše obraz agrární vesnice, jejíž obyvatelé se vedle své hlavní činnosti věnují komplexu řemesel potřebných k produkci železa, které byli povinni dodávat zeměpánu, později církevní vrchnosti.

Snad by tomuto načrtnutému modelu služební osady mohla odpovídat i situace na většině území Moravy i Čech, zvláště když se počet toponymicky určených služebních vesnic přece jen zdá být vysoký. Jména služebních osad mohla být odvozena nejen od předpokládané hlavní činnosti jejich obyvatel, malou skupinkou či jednotlivcem v rámci osady, ale také od služební činnosti obyvatel provozované vedle svého hlavního zdroje obživy – zemědělství. Tato jména pak pomáhala podle výrazných znaků, tj. druhu služby, rozlišit v šedi vzhledem podobných slovanských agrárních sídel jednotlivé vesnice. Zde nutno upozornit, že i tato hypotéza je pouze hypotézou.

Co se týče Záblačan, velehradští cisterciáci, řemeslnými produkty dostatečně zásobovaní ze své tržní vsi v dnešním Starém Městě, však záhy po získání celé vesnice patrně rezignovali na záblacanskou zřejmě nepřilíh významnou a neefektivní železářskou výrobu. V kontextu strukturální reorganizace klášterního majetku došlo tedy k zániku Záblačan a přesídlení alespoň části obyvatel do nedalekých Polešovic, kde byla jedna z jejich „grangií“, tj. hospodářských dvorů (Hurt 1934, 53; Snášil 1971a, 109–111). Tím byla posílena zemědělská výroba, i do budoucna rozhodující forma podnikání v oblasti Polešovic, jejíž význam jako centra menšího regionálního významu v dalším období vzrostl.

Případ Záblačan vnáší do problematiky služebních osad jisté pochybnosti. Absence průkazných archeologických pramenů nás nutí dále sledovat tuto problematiku a přispět tak k rekonstrukci ekonomického vývoje českého raně feudálního státu.

- ČERVINKA, I. L. 1928: Slované na Moravě a říše Velkomoravská, Brno.
- GOŠ, V. 1973: Slovanská osada v Mohelnici, AR XXV, 371–380.
- GOŠ, V. 1975: Osada hrnčičů v Mohelnici, AR XXVII, 338–341.
- GOŠ, V. 1982: Hrnčičské pece severní Moravy. In: Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami, 25–32.
- HOSÁK, L. 1959: Územní rozsah hradeckých obvodů moravských v 11.–13. století, in: Pocta Zdeňku Nejedlému, sborník Univerzity Palackého v Olomouci, 141–151.
- HABOVŠTIK, A. 1985: Středověká dedina na Slovensku, Bratislava.
- HAVLÍČEK, P. 1973: Výsledky geologického výzkumu na lokalitě „Záblacany“ (okres Uh. Hradiště), in: Zaniklé středověké vesnice v ČSSR ve světle archeologických výzkumů 2, Uherské Hradiště, 127–136.
- HURT, R. 1934: Dějiny cisterciáckého kláštera na Velehradě I, Olomouc.
- JANOUSEK, V.–ČIHÁK, J. 1987: Laboratorní testování procesů v kolomazných pecích v souvislosti s úpravami pece u Plzně-Bolevice, in: Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami, 246–271.
- KOVÁČIK, P. 1998: Záblacany, zaniklá středověká ves na Uherskohradištsku a její postavení ve vývoji středověkého osídlení na Moravě, rkp. diplomové práce, Brno.
- KRZEMIENSKA, B.–TŘEŠTÍK, D. 1965: Přemyslovská hradiště a služební organizace Přemyslovského státu, AR XVII, 624–655.
- KRZEMIENSKA, B.–TŘEŠTÍK, D. 1979: Hospodářské základy raně středověkého státu ve střední Evropě (Čechy, Polsko, Uhry v 10.–11. století), ČsČH XXVII, 113–130.
- MERTA, J. 1984: Vápenné pece v Košově Žlebu, Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami, 99–101.
- MĚŘÍNSKÝ, Z. 1982: Studium dějin osídlení na Moravě a ve Slezsku (Současný stav a další perspektivy se zvláštním zřetelem k výzkumům zaniklých středověkých vesnic), AH 7, 113–156.
- MĚŘÍNSKÝ, Z. 1983: K problematice archeologického výzkumu řemeslné výroby 10. až první poloviny 16. století na Moravě a ve Slezsku, AH 8, 41–71.
- NĚMEC, J. 1948: O zaniklých osadách v obvodu polešovické farnosti, Vlastivědný sborník okresu uherskohradištského, Uherské Hradiště.
- NOVOTNÝ, B. 1975: Moravské úděly a jejich raně feudální centra v 11.–13. století, AR XXVII, 516–517.
- NOVOTNÝ, B. 1978: Výzkum Přemyslovského ústředí „Castrum ZPITIGNEW“ z 11.–12. století a rekonstrukce jeho údělu v archeologických a písemných pramenech, AH 3, 183–210.
- NOVOTNÝ, V. 1928: České dějiny I/3, Praha.
- NOVÝ, R. 1972: Přemyslovský stát 11. a 12. století, Praha.
- OPRAVIL, E. 1973: Změny údolní nivy řeky Moravy ve středověku, in: Zaniklé středověké vesnice v ČSSR ve světle archeologických výzkumů 2, 89–92.
- OPRAVIL, E. 1983: Údolní niva v době hradištní, StAÚ ČSAV Brno XI/2, Praha.
- PLEINER, R. 1952: Problém druhotného zpracování vytaveného železa v pravěku, AR IV, 511–519.
- PLEINER, R. 1953: Železářská dílna z mladší doby hradištní ve sklepení betlémské kaple, PA, 369–388.
- PRAŽÁK, J. 1963: Kladské dědiny, Zápisky katedry československých dějin a archivního studia, 7, 21–37.
- PROCHÁZKA, R. 1986: Vývoj slovanské opevňovací techniky na Moravě v raném středověku, rkp. kandidátské disertační práce, Brno.
- PROCHÁZKA, R. 1993: K vývoji a funkčnímu rozvrstvení hradů 11.–12. stol. na Moravě, in: Lokalne ośrodki władzy państwowej w XI–XII wieku w Europie Środkowo-Wschodniej, Wrocław, 109–141.
- SCHEUFLER, V. 1972: Lidové hrnčičství v českých zemích, Praha.
- SCHIRMEISEN, K. 1933: Einige Ausgrabungen und Funde aus Mähren, Zeitschrift des Deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens 35, 118–135.
- SCHIRMEISEN, K. 1939: Reste der mittelalterlichen Strelna - Siedlung, Zeitschrift des Deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens 41, 45–54.
- SNÁŠIL, R. 1964: Záblacany – raněstředověká hutnická osada, Slovácko VI, 123–133.
- SNÁŠIL, R. 1965: Systematický výzkum zaniklé středověké osady v Polešovicích, Slovácko VII, 105–110.
- SNÁŠIL, R. 1970: Průzkum zaniklých středověkých sídlišť na jihovýchodní Moravě v letech 1964–1968, AR XXII, 339–344.
- SNÁŠIL, R. 1971: Die Ergebnisse der 5. Saison der systematischen Erforschung von Záblacany (Bez. Uherské Hradiště), PV 1970, 59–62.
- SNÁŠIL, R. 1971a: Záblacany (okr. Uherské Hradiště), in: Zaniklé středověké vesnice v ČSSR ve světle archeologických výzkumů 1, Uherské Hradiště, 89–116.
- SNÁŠIL, R. 1972: Nové nálezy na hradisku ve Spytihněvi, PV 1971, 77.
- SNÁŠIL, R. 1972a: Vorläufige Ergebnisse der 6. Grabungssaison in Záblacany (Bez. Uherské Hradiště), PV 1971, 97–98.

- SNÁŠIL, R. 1973: Die Erforschung frühmittelalterlicher Siedlungen im südöstlichen Vorland des Höhenzugs Chřiby, Průzkum raněstředověkých osad v jihovýchodním podhůří Chřibů, ČMM – Vědy společenské LVIII, 103–108.
- SNÁŠIL, R. 1973a: Vorläufige Ergebnisse der 7. Grabungssaison in Záblačany (Gemeinde Polešovice, Bez. Uherské Hradiště), PV 1972, 72–74.
- SNÁŠIL, R. 1973b: Uplatnění tzv. pomocných věd v interpretaci výzkumu Záblačan, Slovácko XIV–XV, 91–97.
- SNÁŠIL, R. 1974: Botanické a entomologické nálezy ze zaniklých Záblačan (okr. Uherské Hradiště), PV 1973, 77–78.
- SNÁŠIL, R. 1975: Archeologie a vesnická sídliště 10.–13. století na Moravě, AR 27, 305–317.
- SNÁŠIL, R. 1976: Životní prostředí vesnických sídlišť 10.–15. století v ČSR (Nástin dosavadních výsledků), AH 1, 139–144.
- SNÁŠIL, R. 1977: Nová zjištění ze zaniklých Záblačan, in: Středověká archeologie a studium počátků měst, 247–257.
- SNÁŠIL, R. 1977a: Předběžné výsledky 8. a 9. výzkumové sezóny v Záblačanech (okr. Uherské Hradiště), PV 1975, 89–90.
- SNÁŠIL, R. 1978: Ekologie a zdroje stravy v Záblačanech do poloviny 13. století, Slovácko XX, 21–32.
- SNÁŠIL, R. 1980: Sídlíštní síť v 10.–15. století na Uherskohradištsku. AH 5, 177–182.
- SNÁŠIL, R. 1981: Opevněná sídliště 10.–16. století na Uherskohradištsku. AH 6, 307–313.
- SNÁŠIL, R. 1982: Archeologické doklady raněstředověkého dehtářství v území ČSSR a služební organizace, Slovácko XXIV, 81–92.
- SNÁŠIL, R. 1982a: Sídlíštní síť a zaniklé vesnice na Uhersko-hradištsko-brodsku v období 13.–18. století, AH 7, 163–167.
- SNÁŠIL, R. 1982b: Změny sídlíštní sítě a jejich příčiny v 10.–19. století, in: Vlastivěda moravská, Uherskohradištsko, Brno.
- SNÁŠIL, R. 1983: Přínos archeologických dokladů specializovaných řemesel pro poznání ekonomiky Uherskohradištska za feudalismu, AH 8, 95–106.
- SOUCHOPOVÁ, V. 1995: Počátky západoslovanského hutnictví železa ve světle pramenů z Moravy, StAÚ Brno XV/1, Praha.
- UNGER, J. 1992: Sídlíště ze střední doby hradištní v trati Bílé břehy u Šakvic, okr. Břeclav, Pravěk NŘ 2, 1992, 343–359.
- ŽEMLIČKA, J. 1997: Čechy v době knížecí, Praha.

POUŽITÉ PRAMENY

- CDB – Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I–III, Praha. Ed. 1904–07, 1912, 1942–1962.
- NZ – Polešovice, okr. Uh. Hradiště (trať Torštot a Nivy), vázané nálezové zprávy z výzkumů v letech 1964, 1965, 1966, 1968, 1970, 1971, 1972, 1974, 1975; uložené v archivu archeologického oddělení Slováckeho muzea v Uherském Hradišti, a jejich volné součásti.
- NZ – Polešovice (archiv ARÚB AV ČR).

Zusammenfassung

Wüstung Záblačany, ihre Ekonomik und Dienstorganisation

Die Grabungsarbeiten auf der slawischen Siedlung Záblačany bei Polešovice führte in den 60.–70. Jahren dieses Jahrhunderts R. Snášil. Diese Grabung war für die Klärung der Problematik der mittelalterlichen Dienstdörfer besonders wichtig. Diese Lokaliät wurde schon von Paleolitikum besiedelt. Die frühmittelalterliche Besiedlung war mit dem Dorf Záblačany identisch. Die erste schriftliche Erwähnung stammt aus dem Jahr 1141. Die Vorberichte von dieser Grabung haben von der Existenz der spezialisierten Handwerkerzeugung, besonders von der Eisenverhüttung informiert. Der Verfasser hat eine Revision der Grabung in Záblačany durchgeführt und ist zur Feststellung gekommen, dass nur die Pechproduktion im 11. Jahrhundert bewiesen worden ist. Eisenverhüttung, Schmiedehandwerk, Töpferei und Kalkproduktion wurden nicht verlässlich nachgewiesen.

Abbildungen:

1. Wüstung Záblačany bei Polešovice. Situation der frühmittelalterlichen Siedlung.
2. Wüstung Záblačany. Situation der erforschten Fläche in den Jahren 1964–1971.
3. Erzeugungsobjekte. A – Feueresse P 64, B – Feueresse P 64, C – Schmiedewerkstatt, resp. Reste der Eisenhütte.
4. Erzeugungsobjekte. A – Pechofen P 70, B – Lagergrube, C – Pechofen, der nicht benutzt wurde, D – Töpferofen, E – Keramische Grube, F–G: Öfen.

